

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administratia

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Arhieriei și politica noastră.*)

„In astfel de împrejurări critice pentru mine nimica nu este mai consult, decât să fiu cu priveghere, că onoarea națiunii și cauza ei dreaptă să nu se compromită în nici un chip, sau cel puțin nu cu vina Arhierilor“.

Șaguna, Scrisori apologetice.

După dreptul canonic Arhieriei nu erau altceva decât păzitorii turmei creștine, acei urmași ai apostolilor, cari luând duh sfânt, puteau să lege și să deslege păcatele omenești. Așa a fost aceasta în trecut, când biserica creștină avea caracterul ei universal, când înaintea legii nouă toate popoarele erau deopotrivă, când religia nu se adaptase încă firei și trebuinței diferitelor neamuri. Cu timpul însă biserica se naționalizează; ea devine păstrătoare prin excelență a raselor; se coboară din rolul ei pur sufletesc la o menire mai practică, dând un sprijin mai pozitiv credincioșilor. Cercul activității ei se lărgeste: școala, ridicarea culturală și înaintarea socială în general ajung în domeniul ei. Și deatunci Arhieriei încețază a mai fi simpli tălmăcitori pasivi ai voinței Tatălui ceresc, sau numai chivernisitori ai unei turme ascultătoare. Rostul lor câștigă în însemnătate pe toate terenele, între altele și pe cel politic.

Lucrurile aceste sunt astăzi cunoscute. Nu este popor care să nu privească cu

*) Publicăm cu plăcere acest articol, trimis de un distins amic al nostru. N. R.

mândrie la un șir de Arhieriei, cu merite speciale pentru cultura și prefacerea socială din sinul său. Nu este popor creștin, care în zile grele să nu se fi grupat în jurul vre-unui arhipăstor luminat, cerându-i să-l ducă la izbândă. Și mai cu seamă la popoarele mici, supuse egemoniei altora, conducătorii bisericești au fost și sfetnicii lor lumești. Cine urmărește astăzi desfășurarea luptelor din Balcani și vede acolo zelul ce-l desvoltă patriarhia din Constantinopol pentru cauza greacă, poate înțelege însemnatul rol politic al bisericeii de astăzi.

Tot astfel a fost înțeleasă și la noi chemarea arhieriei. Prin forța majoră a situației noastre față de alte popoare, biserica ni-a trebuit să fie pururea militantă. Văile noastre, ale Românilor de aci, n'au fost pline de liniștite mânăstiri, unde cuvântătorii credinței să ducă o viață trândavă, ci clopote din turnulețe primitive erau pururea trase într'o dungă când neamul eră în primejdie. Mai marii bisericeii noastre nu erau latini pântecoși, sau egumeni greci veniți să prădeze, ci povățuitori ai neamului, modești mai întâi și apoi tot mai rășboitori, ajungându-și apogeul în figurile frumoase ale lui Șaguna și Șuluțu. Șaguna, marele mitropolit național a dat pentru totdeauna pilda adevăratului Arhieriei în accepțiunea modernă a cuvântului. Prin toate faptele lui, prin modul efectiv cum a luat parte la toate mișcările poporului, prin jurământul lui faimos: *„așa să-mi ajute D-zeu, precum voi fi credincios cauzei naționale... Șaguna va stabili linia de conduită a viitorilor Arhieriei.“*

Iar astăzi? E de prisos să mai insistăm. Din numeroșii noștri Arhieriei nu este nici unul care să dea cel mai palid sprijin politic poporului nostru. Retrași în singurătatea capelei lor, ei duc o viață gospodărească, iar când părăsesc această schimmnicească liniște ei nu o fac de dragul unei preocupări superioare, ci tot pentru întărirea scaunului ce-l simt clătîindu-se sub dânsii. Murmurul de nemulțumire al credincioșilor, vaietele desperate în potruva prigonitorilor lumești nu mai pătrund la urechile Preasfinților. Porțile nu li se mai deschid ca să iasă cu crucea în frunte. Și ei nu simt cum iubirea și încrederea se depărtează dela dânsii și în acest chip dela biserica însăș pe care o reprezintă.

În timpul din urmă, valuri de nemulțumire s'au ridicat în spre castelurile Arhieriei noștri. Lugoju, Oradea mare și Sibiu au fost viu atacate de opinia publică. Și ca un ecou la aceste dure-roase protestări a urmat o deslușire a oficiosului organ bisericesc din Sibiu, o deslușire așa de umilitoare pentru trecutul Arhieriei noastre:

„Protestăm — scrie „Telegraful“ din „3 Octomvrie — protestăm contra împărțirii dignitarilor noștri bisericești în patrioți și nepatrioți pe deoparte, apoi în naționaliști și nenaționaliști pe de altă parte, pentru că adevărul e că toți sunt deopotrivă patrioți buni (oh, da!) și Români buni, după ce toți sunt fii credincioși ai aceiaș patrii iubite și slujitori ai aceiaș bisericeii române. Dar protestăm și în contra împărțirii credincioșilor în

VIEȚA LITERARĂ.

Scriitorii ardeleni.

Nu de valoarea lor vroi să spun ceva. Mă preocupă întâmplător un fapt destul de ciudat: dece majoritatea scriitorilor născuți și desvoltăți în Ardeal, nu se pot menține la ei acasă, ci trebuie să-și caute în Regat teren de activitate?

Cauzele sunt desigur mai multe. De vină e mai întâi situația noastră economică atât de precară încât nu poate asigura existența unui strat întreg de muncitori intelectuali. De vină sunt raporturile noastre politice, cari nu îngăduie o desvoltare liberă a spiritelor. Dar sunt și alte motive, pe cari le-am lăsat până acum neatînse, motive de ordin social, mult mai vinovate ca toate celelalte.

Pe cum bine știți, George Lazăr n'a trecut la București pentru că a găsit că va fi mai de folos acolo. L-au îndemnat să plece din Sibiu mai mult mizeriile ce i-le făcea Episcopul de atunci. Atâția dascăli ardeleni, trecuți în Principatele române, pentru a pune acolo temelii construcțiilor publice, n'au plecat nici ei numai din însuflețire pentru neam, nici din pricina că nu ar fi găsit și acasă teren pentru energia și știința lor cu multă trudă adunată, ci fiindcă sau n'au fost destul de apreciați, sau au avut de suferit din partea contemporanilor. Pe Slavici, Coșbuc și Alexandru Hodoș, înstrăinați din aceiași pri-

cini, nimeni n'a căutat să-i rețină sau să-i recheme în Ardeal. Niță Popovici eră cu totul străin de ai săi și neagra mizerie eră să-l apuce tot în Țară, dacă sfatul d-lui Maiorescu nu-i venia într'ajutor. Pe Zaharia Bărsan îl gonește din Ardeal — ca să vorbim și de cei mai tineri — acelaș mediu adânc pricepător de artă și literatură. Iar acum în urmă, de câteva luni încoace, Goga, are prilejul să guste din aceiaș dragoste și înțelegere a tovarășilor săi deacasă: săgețile „Telegrafului“ împotriva lui nu mai încetează.

Văzând aceste multe cazuri, eu sunt dispus să caut motivul emigrării scriitorilor ardeleni mai mult în alcătuirea sufletească a societății noastre, decât în altceva. Hotărît, mediul deacasă nu este prielnic unui talent literar. Oamenii noștri, prin tradiție sau prin educația lor maghiarogermană, sunt formalisti, greoi, săcăitori și dușmani declarați ai manifestării mai libere a spiritului. Firi de funcționari ostentiți, unii văd în scriitori un fel de tulburători ai vieții lor mașinale; iar preoții din clerul superior, chemați a constitui ei lamura societății noastre, sunt prea adeseori vrășmași ai oricărei evoluțiuni.

Mi-aduc aminte afară de cestiunea Grama-Eminescu și de-un alt caz concret în această privință. D-l Bogdan-Duică intrase odată în curtea Seminarului din Sibiu, iar directorul școlii, un preot dintre cei mai conservatori, îl alungă din

curte sub cuvântul că e „ateu și fără de lege“... Iar d-l Bogdan-Duică este și d-sa printre scriitorii ardeleni, care-și pusese puterile în serviciul celor deacasă și a trebuit să plece din cauza aceiaș spirit îngust și netolerant de-acolo și în urma aceiaș nesocotiri din partea celor cu greutate.

Simptomul e desigur îngrijitor. Nu că scriitorii, siliți să plece dela vetrele lor, ar suferi prin aceasta. Talentele adevărate nu se pierd nicăiri, iar în cazul nostru ele câștigă, căci ajung în centrul culturii, în condiții mai fericite de creare, la orizonturi mai largi, mai binefăcătoare. Însăș cultura românească poate câștigă prin deplasarea scriitorilor ardeleni dela obârșia lor. Îngrijitoare rămâne însă totuș neputința de-a se închege mai repede cultura poporului ardelean însuș. Prin îndepărtarea elementelor celor mai bune dintr'un popor — căci da, scriitorii sunt adevărații conducători sufletești ai poporului — suferă conducerea întreagă. Locul celor plecați de-acasă îl ocupă mediocritățile. În presă, la instituțiuni culturale, se imbulzesc mulți nechemăți, iar mulțimea îi urmează în mod fatal pe aceștia. Și iată cum orice înstrăinare a unui scriitor ardelean, chiar și când acela ajunge o podoabă a culturii noastre generale, Slavici, Coșbuc, este în fond o pierdere pentru Ardeleni, căci influența lui asupra celor de-acasă este mult mai vagă decât dacă rămâne la postul său, în caldă atingere cu ai săi.

„naționaliști și nenaționaliști, *pentru că biserica noastră nu face politică, nu se amestecă în politică, își vede numai de așezăminte sale, prin urmare nu cunoaște naționaliști și nenaționaliști ci cunoaște numai credincioși...*”

Așa! Va să zică Arhierii noștri țin să informeze obștea, că, în deosebire izbitoare de trecut, ei nu mai fac politică, nu se amestecă în trebile lumesti ale poporului, nu mai vrea să știe de ce este naționalism sau nenaționalism, căci pentru dâșii noi nu mai existăm ca Români, ci numai ca „credincioși”. Vă place acest mod al Arhierilor noștri de a-și înțelege rolul lor păstoresc?

Ei bine, nu. Arhierii sunt și ei cetățeni ai acestui stat și în această calitate ei pot și trebuie să se amestece în politică. Arhierii noștri sunt Români și fruntași între Români și ca atare ei pot și trebuie să facă politică. Biserica noastră își are atribuțiile ei în stat și are, dependente de ea, o serie întreagă de chestiuni pur lumesti, supuse vecinic fluctuațiilor politice, așa că fără un arhieriu iscusit în cele politice, conducerea bisericii este o imposibilitate. Avem școala, organizația bisericească, diversele așezăminte cari trebuie să aparate și reprezentate înaintea țării, iar această apărare, în mijocul aprinselor ciocniri de acum, nu poate fi numită altfel decât tot politică. Dessărcinarea Arhierilor deci de a face politică este o vinovată dorință a celor de astăzi și o desertare frivolă dela cele dintâi datorii ale lor.

Ținem să dăm aici cea mai categorică desmintire afirmațiunii numitului organ bisericesc, care vrea să preconizeze ideea, că biserica noastră nu recunoaște naționaliști și nenaționaliști și numai „credincioși”. Adevărul e contrarul, că până astăzi biserica noastră a fost națională, precum și Arhierii au știut să fie naționali și naționaliști. Nici un credincios străin de neamul nostru și de aspirațiunile lui n'a putut pătrunde să stirbească caracterul pur național al bisericii române, la altarul căreia s'a plămădit idealurile noastre.

Și-acum o învățătură, care rezultă în mod logic.

Ardelenii desigur nu pot avea altă literatură (vorbim în termeni generali) și altă cultură ca Români de pretutindeni. Dar pentru a ține pas cu ceilalți, ardelenii sunt datori a-și prețui mai bine scriitorii ridicăți în mijlocul lor. În loc de-a privi la dâșii prin prisma preocupărilor mărunte de tarabă; în loc de a-i trata cu vorbe de filistenii și cu îngâmfare de semidocti, să caute ai cetii și ascultă, mulțămii a-și avea în sfârșit și ei scriitori de seamă, după ani lungi de diuire și de naivitate în cele literare. Iar societăților noastre culturale, li se impune o datorie: să vegheze ca orice talent s'ar ridică să fie sprijinit de timpuriu, ca să poată fi la adăpostul nevoilor materiale și să poată fi utilizat pentru trebuințele de-acasă.

II. Chendi.

P. S. Se pare că foiletonul meu precedent, în care arătam slăbiciunile inerente diletantismului, a atins și enervat — fără voia mea — pe un domn profesor din Brașov. D-sa, într'un articol destul de confuz, îmi trimite prin „Tribuna” vorbă că: 1) n'a umblat prin cafenele; 2) nu știe face „bezele”; 3) nu se știe bate în duel literar; 4) că diletanții sunt mai buni de ispravă ca oamenii de talent; 5) că o reprezentare de diletanți în Ardeal face mai mult decât una artistică în București etc. — Mă rog, îmi pare foarte bine!

Ch.

În vremile aceste, când pericole ne amenință din toate părțile, și când avem așa de mare lipsă de sprijinul bisericii și a reprezentanților ei, în doborâtoarea luptă ce o ducem, e bine să stabilim aceste adevăruri și să se dea un avertisment la timp, căci dacă asemenea convingeri despre datorii arhierilor vor prinde rădăcini și se vor traduce în practică, o grea răspundere și o tot atât de grea osândă îi așteaptă.

Trei rânduri la gazetă...

O veste laconică de trei rânduri s'a strecurat zilele aceste prin toate ziarele noastre. A fost cetită, puțin comentată și uitată în grabă de cetitori. Se spunea în cele trei rânduri, că mai mulți publiciști de-ai noștri închiși la Seghedin își petrec zilele uitați de toată lumea românească. Nici o aducere aminte, nici măcar mângâierea îmbărbătărilor prietenești nu se trimite după zăbrelele unde își numără zilele chinuite, câțiva din puținii noștri oameni cari au îndrăznit să coboare pe hârtie crâmpoie din amărăciunile noastre... O lume întreagă de mizerii își deschid aceste trei rânduri cari nu se mai știu. E lumea slăbiciunilor noastre, povestea jalnică a sufletelor înfrânte...

Covârșiți de puterea unor întâmplări pe cari nu le putem schimba, noi am ajuns să ne croim o judecată care caută împăcarea cu toate mizeriile vieții noastre. Zi de zi noi găsim o nouă formulă de împăciuire a sufletului, facem târg rușinos cu toate neajunsurile prezentului și nu ne mai surprinde nimic. Fiecare zi ne aduce lovitura ei proaspătă și fiecare lovitură trezește o nouă formulă detestabilă a adaptării. Și așa se părginesc pe rând toate forțele noastre. Incepe să ne stăpânească cuminența dureroasă a sufletelor îmbătrânite care ne strivește sbucnirile oricărui sentiment de repulziune. Spiritul public prezintă tot mai multe note ale acestei oboșeli bătrânești. Se pare că ne dor încheieturile și ne răscumpărăm chiar și cu prețul demnității jignite un locșor de odihnă pentru oasele slăbănoage. Știți cum judecă orice moșneag ostenit: „Numai să mă lase pe mine în bună pace. Să nu mă încurce și pe mine. Nu vreau să știu nimic, nu iscălesc nimic. Tot omul cu treaba lui. Și dacă primesc un ghiont la colțul uliței, sufăr și trec înainte. Nu-mi prind mintea cu nebunii. Am fost și eu odată, ehei... Acum să mă hodinesc și să-mi strâng bănișorii cu zece noduri...” Cunoașteți aceste frânturi de vorbe. Sunt smulse din fraza curentă a celor mai mulți „inteligenti” de-ai noștri, sunt justificarea acelei apatii care cucerește pe zi ce merge... Și zi de zi se închid sufletele în mreaja unui egoism îngust și destul de brutal și zi de zi se infripă din aceste îndemnuri o anume concepție de viață cu logica ei particulară, un fel de filozofie cinică brodată pe gama sufletească a vecinicului Thersit...

Negreșit că această perioadă de sbucium ne-a adus o dureroasă criză morală. Se sapă altarele vechi ale cinstei, se schimbă interpretarea tradițională a datoriei către neam, se înlocuiesc și se modifică în conștiința publică valorile morale. Și întreagă această prefacere în

destășurarea ei înceată și sigură, merge în paguba noastră...

Judecați câte am pierdut noi pe acest povârniș. Judecați cum a degenerat o singură noțiune în această vreme de târguire îndelungă. Luați noțiunea *martiriului*, de pildă. Nu vă dați seama cum cel mai frumos sentiment de jertfă, avântul curat al altruismului s'a banalizat în ochii noștri? Nu ne mai surprinde, nu ne mai mișcă, nu ne mai face să tresărim nici acel sacrificiu care e privit cu sfințenie la orice popor. Au fost de ajuns câțiva ani de amărăciune ca să ne arunce pe povârnișul acestei prăpăstii...

Doar ne aducem aminte cu toții de trecutul apropiat. Era în altă mazăre atunci judecata obștei. Știți cum înainte cu zece-cincisprezece ani înțelegeam să ne facem datoria către *martirii* noștri! Câtă frunză verde, câte cântece, cât chiot de însuflețire când cu procesul memorandumului la Cluj! Cum tresărea în izbucniri pătimase mândria rănită a unui popor. Cum cântau popii „doina lui Lucaciu” și cât sbucium nervos se desprindea din aria plângătoare a acestor rânduri de o naivitate curată. Cum se mișcau cetele largi ale țaranilor sub stăpânirea unui fior istoric și cu câtă îndărătnicie mândră ne întrebă cutare sătean: „Ce poruncesc domnii noștri?”... Și când s'au dus la temniță, și când s'au întors, câte flori au primit, câte lacrimi au stors martirii noștri...

— Au trecut zece ani de-atunci: o clipă în viața unui popor, o picătură în ocean. Prigonirile n'au conținut, dimpotrivă au prins putere. Și au fost de ajuns acești zece ani ca în conștiința publică să se strivească un sentiment care stârnea vifor în suflete. Mai avem și astăzi martiri cu suflet tot atât de curat, dar nu mai avem nici flori, nici cântece pentru ei.

Povestea martiriului s'a schimbat. E neasemnat mai tristă ca odinioară. În epoca noastră s'au înmulțit negustorii, judecata lor a ajuns biruitoare. Din această atmosferă de sfârșărie mărunță se exilează avântul unui ideal. În hala de vânzare găsești zarzavat și cetești reclame pe pereți, dar n'ai ce căuta după slugitorii lui Apollo... Și tot mai mult ne apropiem noi de acest prag ignobil. Ni-se înmulțesc sufletele de tarabă, ni-se înmulțesc îngrijitor. Ii vedem cum mișună sub ochii noștri acești oameni cari cumpără și vând. Se învârtesc, își fac debușuri și se întrec în ieftinătatea lor. Noi îi știm, îi vedem, îi tolerăm, îi ascultăm chiar și ne împrietenim pe rând cu judecata lor... Vedeți cum se lărgește golul în jurul omului curat și cum rămâne tot mai singur...

Știți cum e martiriul zilelor noastre. Un om cinstit revoltat de o nedreptate a scris câteva șire la gazetă. A spus adevărul care se cerea pe hârtie. Cuvântul lui n'a fost o părere izolată, ci credința firească a tuturor. I s'a făcut proces. Știți cum se face proces la noi. În fața acestui neajuns omul rămâne surprins. Iși caută prietenii și le povestește pățania lui. Prietenii însă nu sunt nici decum uimiți. Dimpotrivă cutare mișcă dumerit din cap: „Da, ai perfectă dreptate. Ai spus adevărul curat. Dar știi părerea mea. Suaviter în modo. Mai multă prudență. Și la urma urmei, de ce să mai scrii? Tot nu poți schimba nimic...” Altul din

colțul lui de cafea unde își soarbe șvarțul cu o liniște imperturbabilă urmează mai departe firul: „Se înțelege, că ai făcut o prostie. De ce să te sbați și să nu-ți vezi de treabă? Acum poftim, o să-ți deie un an. Te pomenești că te mai scot și din slujbă. Așa sunteți voi idealistii, voi tinerii cari vreți să scoateți lumea din țâțâni. Cu Apponyi te prinzi tu fârtate? Și râde din toată ventripotența lui acest om care o vieață întreagă a încurcat lumea fără pic de ispravă. De acest răs nesuferit și de zâmbetele celor din jur fuge bietul om cu năcazul lui. Fuge acasă unde-l așteaptă ochii plânși ai nevastei. Trec zilele, vine terminul de proces. Omul nostru se duce, își spune dreptatea lui și — e judecat la un an închisoare. Vine acasă istovit și cel dintâi care îl întâlnește în drum îl primește cu împinarea din care poți desluși ironia lui subțire: — „Nu ți-am spus?... Vine ziua plecării la închisoare și osânditul pleacă. Pleacă uitat de toți, părăsit de prietenii cari își dau seama că e prea puțin prielnic prieteșugul cu un condamnat politic la noi... Se deschid porțile Seghedinului și cele trei rânduri din ziare ne spun urmarea... Nici o aducere aminte, nici o mângâiere...“

Nu-i greu să-ți închipui acum gândurile acestui om ajuns după zăbrele. Îți poți da seama pe ce cărări apucă mintea lui. Gândiți-vă la un întemnițat de al nostru în nopțile lungi de toamnă când se plimbă chinuit de insomnie prin chilia îngustă. A cetit cele trei rânduri din gazetă. În pacea singurătății lui i-se infiripă gândurile: „De luni de zile nu mi-au trimis un semn de vieață. Doar nevasta îmi mai scrie rânduri de o jale care mă tulbură. Cu banii o duc greu, greu de tot. Am făcut datorii și nu știu cum o să le plătesc... Pe semne tot avea dreptate al de spune că trebuia să tac... Tot mai cuminte el“...

Și gândește-te cetitorule care ai trecut cu atâta grabă peste cele trei rânduri de gazetă, ca să întorci foaia la veștile „complicațiilor din orient“, gândește-te că cu această nepăsare ai înfrânt un suflet în năzuințele lui cele mai curate.

Dela Seghedin se întoarce un om cumișit, un om biruit.

Stări înafară și înlăuntru Monarhiei noastre.

În partea dinspre miază-zi a monarhiei noastre clocotește ca într'un cazan încărcat cu praf de pușcă.

Cel mai mic chibrit, o scânteie aruncată din orice parte și flăcările războiului cu toate grozăviile lui, pot lua întinderi neprecalculabile.

Regele Sârbiei e pe ducă și masele revoluționare stăpânesc situația în capitala Sârbiei. Supușii austro-ungari nu mai sunt siguri acolo de avutul și vieța lor.

Bulgarii, sunt înarmați din creștet până în tălpi. Ar fi și o nebunie să presupunem, că *Bulgarii*, cari au pregătit de ani de zile independența țării și proclamarea regatului să fi făcut actele aceste mari, fără să se fi pregătit pentru toate eventualitățile.

Turcia oficială de voie, de nevoie s'ar împacă cu îmbucățirea imperiului musulman, dar azi nu Sultanul e domnul situațiunii, ci turcii tineri în a căror mână e puterea și armata și bietul sultan este

mai mult prizonier decât domnul și pașahul cel temut din vremuri.

Grecii la rândul lor au întins și ei mâna după Creta, văzând exemplul Austro-Ungariei, care a decretat anexarea Bosniei și Herțegovinei, țări ocupate de acum 30 de ani.

Că potrivit a fost chiar acum timpul anexării, e treaba diplomației să judece, noi după mintea noastră însă credem, că lucrul de căpetenie într'un stat este pacea internă, mulțămirea tuturor cetățenilor și apoi are să urmeze tendința de a întinde granițele imperiului ocupând provincii străine. Și noi cu pacea internă stăm cât se poate de prost. În Austria e o confuziune babilonică, o încăerare și o îndușmănire, cum n'a fost mai pronunțată niciodată. Între elementul german și slav se dă o luptă pe vieață și pe moarte, în parlament, în dietele provinciale, în reprezentanțele orașelor și satelor, luptă pentru limbă, luptă pentru eghemonie, luptă pentru cucerirea terenului economic și industrial, luptă pentru gimnazii, luptă pentru universități, cu un cuvânt luptă pentru existență.

În lupta aceasta purtată cu atâta inverșunare, cu atâta patimă, se aud ici colea voci: „*Los von Oesterreich*“, care în sine este o trădare de patrie, pentru că o parte a germanilor din Bohemia propoveduesc fățiș desfacerea unei părți a statului de cătră Austria și îngremierea la Germania cea mare și puternică, iar drept răspuns alții cer să se încoroneze împăratul Austriei de rege al Bohemiei cu coroana sfântului Wenzel și să se decreteze Bohemia ca regat de sinestătător și independent, întocmai ca și Ungaria.

Așa stau lucrurile în partea cealaltă a Monarhiei.

Și la noi?

La noi pare a fi și mai rău, acolo cel puțin este bunăstare și avere.

La noi mizerie înspăimântătoare, poare ajunse la sapă de lemn, fără drepturi cetățenești, fără cultură mai înaltă, fără dragoste unul față de altul, stând în dușmănie, din cauză că stăpânirile cari s'au perondat dela 1868 încoace una s'a arătat mai rea ca cealaltă și unica și cea mai de căpetenie chemare a lor a fost maghiarizarea, maghiarizarea cu orice pret a școalelor, a justiției, a administrației, a căilor ferate și a tuturor direcțiilor publice.

Și aceasta a fost și este izvorul celor mai mari nemulțămiri. Și ceice au cutezat să își ridice glasul împotriva maghiarizării, împotriva asuprirei, au fost puși sub lăcat.

Temnițele de stat gem de prizonieri politici, a căror greșală a fost și este, că nu s'au împăcat în conștiința și în sufletul lor cu toate măsurile luate de guvernele țării.

Și dintre toate guvernele, guvernul cel actual a întrecut de mult pe faimosul baron Bánffy, numit și căpitan de husari de înșiși compatrioții săi maghiari.

Așa ne găsim evenimentele cele mari, învrăjbiți și nemulțămiiți, cuprinși unii de o legitimă indignare, alții de o îngâmfare fără păreche privind peste umăr la cei mulți, cari poartă greul și povara țării pe umerii lor.

Și guvernul ar putea alina nemulțămirea dacă ar vrea. N'ar avea decât să se țină de cuvântul dat, să tacă o lege electorală cinstită, să desființeze legile asupritoare și chinuitoare de po-

oare iar cele bune să le aplice cu exactitate cuvenită dând fiecărui cetățean ce-i compete după drept.

Mai mult nu cerem.

Dar atâta vom cere totdeauna, chiar și cu rizicul de a infundă temnițele cu noi, căci din glasul de dureri, închis în zidurile temnițelor, de regulă iasă triumful libertății și dreptății.

REVISTA POLITICĂ.

Sanționarea reformei electorale întârzie. Cu cât se apropie mai mult redeschiderea parlamentului, cu atât mai mult se întunecă cerul coaliției. Deodată cu redeschiderea Camerei ar fi să prezinte contele Andrassy proiectul său despre votul universal — așa cum l-a contemplat el —, dar până astăzi n'a primit încă sancțiunea prealabilă a Maj. Sale.

Pentru a nu descuraja tabăra coaliționistă, presa d-lui ministru de interne repetă mereu că Maj. Sa a sancționat proiectul și svonorile de criză puse în circulație din partea dușmanilor coaliției sunt pure invenții. Ministrul de interne nu are de gând să demisioneze neavând nici un motiv serios de-a fi îngrijat de soarta proiectului său.

Ziarul bine informat „*Neue Freie Presse*“ din Viena reduce, însă, nădejdele coaliției la un minim ridicol afirmând și el că Maj. Sa până astăzi n'a sancționat încă proiectul.

Și mai categoric și, în acelaș timp, și mai energic se declară „*Vaterland*“ din Viena, ale cărui legături cu cei din jurul moștenitorului de tron sunt notorice.

„Contele Andrassy — scrie „*Vaterland*“ în unul din numerele sale din urmă — vrea să aducă lumea să creadă că ti va succede să obțină dela M. Sa sancțiunea votului plural, sancționarea acestei caricaturi obraznice a ideii votului universal. Nimic nu caracterizează mai bine cât de mult au decăzut, moralicește, miniștrii coaliționiști decât faptul că n'au nici atâta bun simț să înțeleagă ce insultă se aduce Maj. Sale prin această presupunere. Acești miniștrii nu vor alta decât să-l induplece pe monarh să-și calce cuvântul dat, în mod solemn, țării întregi. Aceasta e o crimă împotriva ideii dinasticismului; iar s'o săvârșești e o primejdie atât pentru Coroană cât și pentru stat. Domniile lor din coaliția maghiară știu prea bine că orice abatere dela pact — pe care au jurat și pe care l-au vestit popoarelor în solemnul mesagiu de tron — va apăsa cu tot odiul său numai Coroana. — Sau poate ei ar fi cei dintâi cari și-ar da osteneala să treacă monarhului — „care i-a deslegat de îndatoriri“ — toată responsabilitatea...“

Așa nu se poate scrie dacă nu te poți răzimi pe informații pozitive, neîndoelnice.

Unul care îi cunoaște. Bătrânul Eötvös Károly, odinioară admiratul și preaslăvitul „*Vodă*“, cum ti zicea toată lumea politică, — de mult tace. Făcând și el parte, pe timpul opoziției „naționale“, din comitetul executiv a avut prilej să cunoască multe taine coaliționiste și s'a desgustat. S'a retras din comitetul executiv și numai arare și-a mai ridicat glasul pentru a face critica severă a tovrășiei coaliționiste și a încassă, în loc de laude, epitete de „ramolit“...

Dela publicarea proiectului de reformă electorală a lui Andrassy încoace, îmbărbătat și la un banchet dat de un club politic și-a ridicat din nou glasul pentru a-și ușura sufletul, — vorbind despre fostul comitet executiv.

„Că ce-a fost comitetul executiv? Dacă și strămoșul nostru Arpad numai cu astfel de conducători ar fi venit în țară, niciodată n'ar fi cucerit nici cel mai mic petec de pământ. Acești conducători întotdeauna au dat totul, fără a primi cândva cel mai mic lucru în schimb. N'au oamenii

aceștia alt gând decât să se mențină la putere cu orice preț. Maghiarimea e oarbă nu vede ce lucruri îngrozitoare se săvârșesc în jurul ei. Să dea Dumnezeu nici să nu le vadă niciodată. Mi-e teamă mare, însă, că desiluzia are să fie îngrozitoare“.

Fericiți ceice nu s'au legănat în iluzii, cunoscându-i pe ceice de dragul căpătuielii au fost în stare să calce în picioare principiul, făgăduieli, jurăminte.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei. Incorporarea provinciilor ocupate Bosnia și Herțegovina în monarhia austro-ungară se parecă n'a fost pregătită, din partea corpului nostru diplomatic, cu priceperea și prevederea politică cerută de un act atât de important și, între împrejurări, prea primejdios. Violarea tratatului internațional dela Berlin nu a fost întimpinată din partea marilor puteri signatate cu nepăsarea la care, pe semne, s'au așteptat îndrumătorii politice externe a monarhiei noastre.

Englittera a fost cea dintâi care n'a aprobat anexarea și a cerut convocarea unei conferențe internaționale, ca aceasta să hotărească asupra sortii provinciilor subjugate. La propunerea ei s'au alăturat numai decât și Franța și Rusia. Se afirmă chiar că aceste trei puteri au convenit și asupra soluției acestei chestii grave. În urma unei indiscreții s'a dat publicității, prin o agenție din Paris, programul viitoarei conferențe. Punctul 7 din acest program tinde la împărțirea Bosniei și Herțegovinei între Muntenegru și regatul Serbiei! Firește, publicarea programului până a nu se fi făcut desăvârșita înțelegere între cele trei puteri: Franța, Rusia și Englittera, — a stărnit cea mai mare senzație îndemnând guvernul francez să declare că programul publicat nu corăspunde întru toate intențiilor guvernului francez, ci e numai un proiect care se poate schimba.

E foarte semnificativă atitudinea presei engleze și mai ales sunt interesante motivele invocate de ea în sprijinul protestului Englitterei. Ziarele din Londra afirmă că planurile Austro-Ungariei tind la alcătuirea unui nou regat independent alcătuit din Bosnia, Herțegovina și Croația-Slavonia — sub sceptrul actualei dinastii, schimbându-se astfel *dualismul* în *trialism*, sau sub sceptrul unui rege independent, ales dintre membri casei domnitoare, asigurându-i-se Austro-Ungariei și pe calea aceasta influență hotărâtoare asupra chestiilor balcanice.

De altă parte, în Serbia dispozițiile încep să devină tot mai rășboinice. Mărfurile și vapoarele noastre sunt boicotate; zi de zi se țin demonstrații dușmănoase în care monarhia noastră e insultată; scupcina votează, fără orice opoziție, credite extraordinare pentru armată; rezervele se mobilizează; se comandă arme noi... Și în fruntea acestei mișcări stă însuș moștenitorul tronului sârbesc, principele Gheorghe.

Milanovici, ministrul de externe al Serbiei, a plecat la Berlin, de unde se va duce la Paris și Londra pentru a solicita sprijinul diplomației în interesul țării sale. Înainte de a pleca, moștenitorul de tron i-a făcut o vizită și luându-și rămas bun, i-a zis cuvintele:

„Dta pleci acum într'o misiune foarte importantă. Nu uita că vorbești în numele alor 250,000 de baionete și, prin urmare, nu e nevoie să-ți pleci genunchii, pentru că celce vorbește în numele alor 250,000 de baionete n'are de ce să se sperie și să se teamă. Numai dacă vei vorbi în numele acestui sfert de milion de baionete te poți întoarce în țară!“

Serbia nu-și face nădejdi că va putea înfrânge armata austro-ungară, speră însă că îndată după întâia bătălie pierdută, marile puteri vor interveni în favorul ei și al pretensiunilor ei, impunând monarhiei noastre recunoașterea drepturilor Serbiei asupra provinciilor anexate.

Situația e extrem de gravă și poate da prilej la o conflagrațiune a cărei urmări nu se pot prevedea.

IZBĂVIRE.

Nimeni nu poate tăgădui măreția vremurilor noastre. Și mai puțin cineva ar putea să nege sentința unei legi hotărâtoare în aceste timpuri, pentru neamul Românesc din Ardeal. Că va fi azi această sentință sau că ea își va picura mâine căldura sau înghețul ei peste întreaga suflare românească, puțin importă.

Lucrul în sine e: că această sentință trebuie să se infăptuiască. Întârzierea ei ar omori nu numai gândurile noastre, nu numai credința aceea nestrămutată până acuma că legile vieții și-ale soarelui sunt egale pentru toți, nu numai dragostea aceea mare de patrie și de petecul sfânt de pământ în care dorm așteptându-ne părinții noștri, — dar ea ar omori toată mândria noastră, toată nădejdea noastră!

Neamul românesc dintre Tisa și Carpați, nu se poate îmbucătăți. Ardealul e un bloc de marmoră care nu se va ducă în fărâme niciodată. Poporul nostru nu se poate despărți în pătura de jos și în pătura de sus. Aceste capricii dureroase ale culturii înaintate, n'au străbătut încă atât de adânc în organismul nostru, încât să ne instrăineze și să facă dintr'un singur corp, două suflete.

Cărturarii noștri și antemergătorii poporului Românesc de-aici, dacă au o cultură, ea nu e brodată decât pe un sentiment bine determinat; dacă au o năzuință, ea nu e îndreptată decât întru luminarea maselor din care s'a ridicat aceea năzuință. Și totul la noi, unde nimic nu poate stavili torentul mare al vieții românești, nu poate avea altă față. Ca și într'o întinsă mare, tot ce se ridică din poporul nostru, recade iarăș în sânul lui, se reîntoarce iarăș la matca neamului.

De „clase“ mai puțin nu poate fi vorba aici. Cine cunoaște Ardealul în toate ascunzăturile și goliciunea lui, în toate tainele și luminile lui, se va fi pătruns de mult încă de ideea că în colțul acesta de pământ nu poate încolți decât o singură clasă — aceea a poporului.

Că, dacă sunt spoliatori și fariseii acestui popor se înmulțesc, — aceștia nu sunt decât pleava aceea pe care-o mătură vântul, ei sunt așazisul putregaiu al neamului.

Trunchiul poporului românesc din Ardeal însă, acela care dă sevă aducătoare de viața ramurilor, e încă în plină putere. Furtunile prin care a trecut, suferințele adânci cari l-au sguudit, grindinile reci și dureroase cari s'au abătut spre el, — toate astea, n'au făcut decât să-l adâncească mai mult în temelie și să-l îmbărbăteze mai stăruitor întru dănuirea lui!

E un lucru stabilit: suferința face din indivizi și lași și eroi. Natura, în înțelepciunea ei, se vede că a dat mult suferitorului popor Românesc, cea din urmă din aceste grații.

Și acum, în așteptarea acelei sentinți reînviatoare a neamului nostru, în așteptarea aceluia ceas care va bate deșteptând conștiințele, în așteptarea aceluia soare care va străluci desmetindu-ne, — n'ar fi nemerit oare să șoptim, ca și unui copil sburdalnic, la urechea neamului Românesc din Ardeal, în auzul inimii și sufletului lui: *izbăvirea e 'n tine!?*

Și n'ar fi bine, ca în legănarile acestui neam, în desmierdările și în visurile lui, cineva, cu glas de mamă, duos și adânc pătrunzător, să șoptească acestui copil visător: *această sentință pe care o aștepți, cu atâta nerăbdare, popor Românesc din Ardeal, să nu uiți că tu și-o pregătești!; că tu azi, prin atitudinea ta, zidești la scheletul ei! — și că tu azi, prin destoinicia sufletului tău, ridici statuă neperitoare, sentinței tale, care va suna mâine!?!*

Demetru Marcu.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

William Ritter despre Grigorescu. — D. Ritter, autorul a numeroase articole asupra lui Grigorescu, și a câtorva pagini asupra României, publică în l'Occident un articol asupra pictorului polonez Jan Stanislawki, pe care îl compară cu Grigorescu și din care extragem spre gloria marelui nostru dispărut următoarele: „Grigorescu se învârtește în cercul măreț a vre-o zece motive cari sunt câteva aspecte, câteva tipuri particulare, mărite până la simboale și devenite universale. Ele nu îmbrățișează toată România, ele o rezumă.

„Grigorescu a făcut ceea ce nu s'a mai făcut și nu se va mai face în România, dar n'a murit mulțumit căci își dădea seama că putea să facă mai mult.

„Stanislawki e pe lângă Grigorescu acel fel de Racine pe care orice soi de Corneille îl înțâlnește fără voia lui chiar când îl ignorează. Profunda și delicata sinteză la polonez, strălucitor rezumat simplificat la român, iată cei doi termini ai ecuației, la care trebuie să se adauge că Grigorescu eră mai ales un pictor al luminei pline — al amiezurilor — în timp ce Stanislawki e un adorator al luminei crepusculare.

„Apoi un polonez e un slav care prin felul lui de a fi vrea să se alipească de Occident. Românul e un oriental cu fond bizantin care privește occidentul cu neîncredere.

„Grigorescu s'a dus în Franța, nu pentru a căuta rețete și formule, ci pentru a învăța să vadă și să se exprime, s'a dus să învețe să cetească, dar să cetească românește. El e un poet și pânzele lui pline de acea viață idilică și adorabilă te face să dorești cât poți mai mult România.

Sarah Bernhardt și Duse. — Bernardt Schad publică într'o revistă teatrală aprecieri asupra jocului marilor artiste: Sarah Bernhardt și Duse. Cu toate că recunoaște strălucitele calități scenice ale celebrei tragediane franceze, Schad, decerne laurii gloriei marelui artiste Italiene. „In actul al III-lea din „Magda“ — spune el — Sarah Bernhardt are un joc destul de degajat și de indiferent față cu seducătorul ei. Nici un muschiu al feței nu trădează lupta ei internă. Cu totul altfel e jocul Dusei. Din primul moment se recunoaște ce înseamnă pentru Magda o întâlnire cu cel care o părăsise. În cursul convorbirii, o roșeață ușoară de care ea e conștientă, i-se urcă în obraji. Ea luptă ca să-și ascundă tulburarea față de prietenul ei din tinerețe, până când învinsă, își ascunde în mâni fața roșie de emoțiune“.

Fondatorul literaturii bulgare. — În evul mediu producțiunea literară a Bulgariei avea ca organ limba bisericească: cea slavonă. Cel dintâi scriitor care a îndrăznit să publice o lucrare în limba bulgară modernă a fost un prelat anume Sofronie, care în 1806 a publicat la Rymnik un volum cu următorul titlu: Kiria Kodromon, carte de celece trebuiesc spuse Dumineca, instrucțiuni pentru toate evangheliile cetite în timpul anului, etc., traduse din slavonește și din grecește în limba bulgară.

Acest Sofronie a avut o viață nefericită și plină de aventuri. Născut la Kotel în 1739, devine în curând orfan și tinăr fiind, sub un pretext oarecare justiția turcească îl închide. Cum eră literat și cum bulgarii erau lipsiți de preoți naționali, într'o bună zi câțiva notabili s'au gândit să-l facă popă, pentru care lucru au dat 70 de piaștri unui episcop ce se însărcinase cu aceasta. Nu trecu mult și sub acuzarea că nu plătește regulat impozitele fii închis din nou de cătră turci. Abia eșit din pușcărie pentru o vină ce n'o avea fii bătut și eră cât p' aici să fie pus în furci. Cu toate astea el nu se descurajă și când avea un moment liber învăța pe copii să cetească bulgărește. Persecutat mult în acest ținut își alege o

altă parohie în Bulgaria Orientală la Anchio; dar și aici contractând o căsătorie ce nu eră pe placul Sultanului a fost înțemnițat din nou, și ca prin minune a scăpat dela moarte.

În mijlocul atâtor neajunsuri avu și el o mare fericire căci fu făcut episcop de Vrașta un nou oraș între Sofia și Dunăre, deci în plină țara bulgărească. Aici a evanghelizat în limba bulgară pentru care fapt credincioșii îl botezară filozoful, căci ei nu mai auziseră această limbă în gura vreunui episcop. Curând însă izbucnind o revoltă viața sa fu amenințată, așa că a fost silit să stea ascuns într'o peșteră 24 de zile; iar altădată a trebuit să se ascundă într'un harem. La 1803 s'a refugiat în Valachia, de unde a trimis scrisori credincioșilor săi rugându-i să-l ierte că i-a părăsit și adăogând că lucrează zi și noapte la scrieri bulgărești, destinate lor.

De la Sofronie avem un document curios: „proclamația către națiunea bulgară pentru a o invita să se alieze cu Rusia în lupta contra Turciei“. Sofronie devine celebru cu volumul său „Memorii“, și azi el e considerat ca fondatorul literaturii bulgărești.

A apărut Nr. 2 din revista „Munca“, organ al intereselor meseriașilor noștri din Ardeal, cu un material mult mai îngrijit și mai apropiat școlului urmărit, decât Nr. 1.

Impăcarea Românilor bucovineni.

Din țara iubită a Bucovinei ne vine o veste îmbucurătoare: partidele românești cari atâta amar de vreme s'au îndușmănit, dând prilej contrariilor noștri să-și bată joc de noi, și-au dat mâna de împăcare. Partidul național și partidul democrat cari ani de-arândul au dus o luptă fratricidă s'au contopit alcătuiind pe viitor un singur partid, o singură tabără românească — sub șefia bunului român Iancu cav. de Flondor.

Impăcarea s'a făcut pe baza următorului

Pact.

Partidul „Apărării“ și partidul democratic se împreună pe temeiul următoarelor condițiuni:

1. Ambele partide primesc programul creștin-social. Statutul organic al partidului român creștin-social se va hotărî de viitoarele organe comune în cadrul proiectelor făcute de d-nii Onisim Zurean și Aurel Onciul.

2. Pentru conducerea partidului se va constitui sub prezidenția d-lui Iancu cav. de Flondor o dirigentă comună, compusă deocamdată până la alegerea pe baza statutului viitor din șase membri delegați de fostul partid „Apărărist“ și șase delegați de fostul partid democratic.

3. În momentul constituirii dirigentei amintite vor apune atât „Apărarea Națională“ și „Apărarea Neamului“ cât și „Voința Poporului“ și se vor înlocui prin un singur ziar oficial, scos sub controla dirigentei comune.

4. În caz, că până la alegerile viitoare nu va urma o fuziune totală a ambelor fracțiuni, respectivele mandate se vor împărți egal între ele, rămânând rezervat dreptul fiecărei fracțiuni, de a nomina candidații pentru mandate rezervate ei. Cercurile electorale se vor împărți în bună înțelegere, respectându-se în prima linie posesiunea actuală. Lipsind momentul acesta, în caz de neînțelegere, vor decide sorții.

5. Este oprit cumulul următoarelor mandate:

a) al unui mandat în cameră cu un mandat în comitetul țării, în consiliul școlar al țării sau în consiliul comunal din Cernăuț;

b) sub condiția stabilizării prezidentului băncii țării mandatul acesta cu orice alt mandat în corpurile legiuitoare.

6. Ambele fracțiuni se obligă, să apere integritatea bisericii ortodox-orientale precum și cea a fondului religios.

7. Ambele fracțiuni vor stărui la organele competente, ca Centrala și băncile raiffaisiane să se reorganizeze conform principiilor și sistemului raiffaisian, după ce se va fi constatat prin o comisiune specială emisă de dirigenta comună eventualele defecte.

8. În genere ambele fracțiuni vor combate orice separatism și orice politică română afară de partid, menținând principiul, ca toate diferențele politice între Români Bucovineni să se tranșeze în sinul partidului.

9. Așiderea se va combate oricare politică din afară ce contravine intereselor poporului român, precum și persoanele cari conduc o atare politică.

Subsemnații sunt înțeleși cu precedentele, acceptează înțelegerea cuprinsă lor și întăresc perfecțiunea pactului prin iscăliturile lor proprii.

Cernăuț, 10 Oct. 1908.

Aurel Onciul, Florea Lupu, George Tofan, Petru Popescu, Nico Mihailescu, Dr. Ștefan Saghin, Dori Popovici, Atanasie Gherman, Zaharie Percec, George Sârbu, Dr. Vasile Bodnărescu.

Legătura aceasta de împăcare a fost întărită în marea adunare națională convocată la Cernăuț, pe ziua de 19 Octombrie n., unde după primirea statutelor noului partid național „creștin-social român din Bucovina“ — a fost proclamat, cu mare însuflețire, prezident d-l Iancu cav. de Flondor.

„După vreme de grea cumpănă, în sfârșit ne-am înțeles. Am dat mână cu mână și ne-am împreunat cu toții în iubirea pentru neamul nostru și împotriva primejdiei ce ne amenință din partea contrariilor!“ Cu aceste cuvinte se introduce convocătorul adunării.

Dorim ca împăcarea făcută să prinză rădăcini adânci în inimile tuturor fraților bucovineni spre mângâierea și fericirea întreg neamului românesc.

Noului organ al partidului „Românul“ îi dorim vieața lungă!

Întrunirea din Rășinari.

Marea comună românească Rășinari a fost Dumineca trecută în sărbătoare. S'a ținut o întrunire populară. De cu vreme încă ulițele curate ale bătrânei comune s'au umplut de lume: țărani și țărance, în frumosul lor port, care așteptau sosirea oaspeților, pentru a putea culege din gura lor mai apoi, adevărul zilelor de astăzi cum și sfaturi înțelepte pentru ușurarea acestor zile.

Adunarea eră fixată pentru la 2 oare p. m. După constituirea biroului care a fost compus din S. S. Protopopul Dr. Ioan Stroia ca președinte și pâr. Emil Cioran ca secretar, s'au început vorbirile.

Primul care ia cuvântul e părintele Maniu Lungu. D-sa în numele Rășinarenilor salută oaspeții îndemnând în același timp pe ascultători să ție seamă și să se orienteze în drumul lor, de aci înainte, în sfaturile și îndemmurile ce le vor auzi.

După pâr. Lungu, urmează apoi cuvântarea plină de căldură și însuflețire a S. S. părintelui protopop Dr. Ioan Stroia. D-sa face istoricul politicei patriei noastre. „Dela 1848 — continuă S. Sa — deși ni s'au făcut de către Împărat oare-cari mici înlesniri, noi mergem tot înspre mai rău, tot înspre mai mare nesocotință din partea guvernelor care s'au perindat la cârma statului! De aceea — încheie S. Sa — iubiți ascultători, am venit în mijlocul vostru pentru ca să vă îmbărbătăm la o unire, într'un singur suflet și într'un singur gând, la o unire mare și puternică, care să strige până la picioarele tronului!“

Ultimile cuvinte ale S. Sale sunt subliniate cu puternice strigăte de „să trăiți!“... „protestăm!“ etc.

După aceea, președintele adunării dă cuvântul d-lui Octavian Goga. A fost un entuziasm de nedescris în tot timpul cât acest fiu al Rășinariilor a desvăluit în graiul sfânt și curat al poporului nostru, toate nedreptățile și asupririle ce ocărnuiește de astăzi, ne face.

Peripețiile votului universal — această minge miraculoasă a coaliției Andrassy—Apponyi — înșirate pe înțelesul larg al mulțimei, de către orator, a stârnit o mare de protestări.

De asemenea adevărul spus de d-l Goga asupra partidului nou Kosuthist care de 30 de ani de când există îmbată lumea cu apă rece și cu promisiuni când e în opoziție, iar când e la putere nesocotește tot ce e mai sfânt în această țară, a uimit și indignat mult pe ascultători.

După aceea, d-l I. Scheopul, citește, în aprobările generale ale mulțimei, telegrama de protestare adresată M. Sale Regelui de către alegătorii din cercul electoral al Cisnădiei cum și pe aceea adresată deputaților noștri.

La ora 4 și jumătate P. S. S. părintele protopop Ioan Stroia, luând din nou cuvântul, încheie adunarea îndemnând poporul la credință și unire.

Asistent.

In contra votului plural.

Se cunoaște detestabila impresie ce a pricinuit lansarea ideii votului plural pentru Ungaria, în întreaga Monarhie.

Nemulțămirea și dreptele protestări în contra acestei rușini a secolului nostru, s'au întins într'atâta încât au cuprins toată suflarea cinstită și luminată din acest Imperiu. Scurtul timp în care nenorocirea aceasta a pătruns în adâncurile populațiilor noastre, probează până la evidență înjositoare nesocotința a coaliției Andrassy—Apponyi, de-a introduce votul plural.

Nu e suflet cinstit și cuminte în această țară care să nu protesteze și pe care să nu-l fi indignat acest plan diabolic al celor mai sectari ministri pe care i-a avut Ungaria.

Zilnic înregistrăm zeci de protestări. Zilnic vedem cum oameni dintre cei mai luminați din această țară, cum atâția și atâția foști ministri, oameni independenți, care astăzi stau departe de luptele politice, se ridică în contra acestei „pluralități“, care are de scop învrăjbirea maselor și cea mai condamnabilă deosebire între om și om.

Ca cronicari conștiincioși, publicăm aci declarația deputatului slovac Milan Hodja, despre atitudinea naționalităților față de intențiunile guvernului maghiar:

„Blocul în contra reformei electorale, pe care guvernul vrea s'o introducă în Ungaria, lucrează de câteva săptămâni. Dacă până acuma nu s'a aflat nimica despre asta, cauza este că noi n'am comunicat presei intențiunile noastre. Pluralitatea trebuie să dispară din vieața noastră publică. Cu socialiștii stăm în termenii cei mai buni, și suntem mulțumiți că în lupta noastră vedem destul succes.“

Tot aci, pentru a se învedera și mai mult marea nemulțămire care a cuprins toate clasele, dela cea mai înaltă și până la cea mai umilă, reproducem energica telegramă de protestare adresată M. S. Împăratului și Regelui nostru, de către socialiști creștini, adunați zilele trecute în una din piețele Budapestei:

„Votul plural, pe care guvernul voește să-l introducă în Ungaria, despoaie peste un milion de cetățeni de drepturile lor politice. Acest fel de vot este în contrazicere cu principiile moderne de dreptate și egalitate.“

El va face ca în continuu să crească încordările între tron și popoarele țării.

Supuși fideli ai Măiestății Voastre, Vă rugăm a nu tolera o astfel de rușine în țările coroanei Sf. Ștefan. Sprijiniți, Măiestate, votul universal, egal și secret!“

CRONICĂ ȘTIINȚIFICĂ.

Pești urcători. — O tradiție siameză — destul de curioasă — descrie un pește care ieșind din apă se urcă pe un cocos, bea sucul plantei și apoi se reîntoarce în apă. Faptul pare neveridic și cu toate astea fapte analoge au fost constatate de oameni de știință. Un recent raport făcut Academiei de științe din Paris de către locotenentul Duldorf ne dovedește că există asemenea pești urcători. Cel mai însemnat dintr'ânși este seunalul care datorește facultatea sa de a putea ieși din apă unei conformații cu totul particulare. Acest pește din Malabar poate păstra apă în bronchiile sale ceea ce-i permite să stea multă vreme în afară de apă. Locotenentul Duldorf spune că a văzut într'o zi un seunal pe un palmier, la o înălțime de 2 metri, și adaogă că voiă să se urce și mai sus dar apropierea lui l-a făcut să sară în apă.

Acest pește descris de numitul locotenent, nu e altceva de cât cel cunoscut de naturaliști sub numele de anabas. Hindușii îl mănâncă, dar îl găsec fad, și ei spun că e mai bun pentru leacuri de cât pentru hrană.

ECONOMIE.

Banca de asigurare.

III.

În jurul băncii de asigurare s'a pornit o discuție cu mult mai vie decum ne puteam aștepta în vremea asta de apatie păgubitoare cu care sunt sugrumate atâtea alte chestiuni de importanță.

Apreciem pe deplin acest deosebit interes și mai pe sus de toate ne măgulește faptul, că în discuția de până acum, cu toate divergențele mici ori mari de păreri, ce și-au găsit expresie în multe din gazetele noastre — nivelul discuției nici pentru moment n'a fost înjosit de animozitățile și patimele, ce din o rea datină caracterizează aproape întregă discuția noastră gazetărească.

Intrucât discuția și de aici înainte se va continua la același nivel și mai ales dacă se va lărgi și se va îmbogăți cu păreri noi, cu argumente noi, nădejdea ne este mare că rezultatul va fi cel dorit.

Așafel apreciind discuția de până acum în chestia creării unui institut de asigurare românesc, discuție pornită pe urmele conduitei profesate de sașii din jurul, dar mai ales din fruntea băncii de asigurare „Transsylvania“, să ni-se îngăduie să intrerupem pentru moment cursul expunerii modestelor noastre păreri în această chestiune. Și anume asta ca să avem prilej să avem în un mănunchiu tot ce s'a scris mai de importanță în alte gazete, cu privire la această chestiune.

Având materialul astfel aranjat, credem că va fi mai lesnicioasă câștigarea unei icoane lămurite din care să poată câți mai mulți să-și alimenteze părerile și să-și clarifice situația ce ne este dată.

În afară de revista noastră și „Tovărășia“ dela „Libertatea“ din Orăștie — între care de data asta prin cel ce scrie aceste rânduri e o strânsă legătură — mai intensiv s'a ocupat până acum cu chestia unui institut românesc de asigurare — „Revista Economică“ dela Sibiu și „Tribuna“ dela Arad.

În „Revista Economică“ d-l Em. Comșa, directorul „Crișanei“ dela Brad și-a expus părerile lămurit într'o serie de articole. Reproducem aici părți esențiale din această serie.

Intrând în amănuntele înființării d-l Comșa zice între altele:

Banca proiectată să se înființeze ca societate pe acții și la nici un caz ca bancă de asigurare mutuală (reciprocă), cum e de ex. „Transilvania“ din Sibiu, căci la băncile din urmă acționarii, sau mai corect zis proprietarii părților fundamentale, sunt numai niște simpli creditori ai băncii, al căror singur drept este să pretindă după capitalurile plasate în întreprindere (părțile fundamentale) o dividendă anumită; adevărații stăpâni ai institutului sunt aici asigurați înșiși, cari ei au dreptul de participare și votare în adunarea generală. Stând lucrul astfel, numai cu greu s'ar afla la noi persoane dispuse a-și angaja capitalurile într'o afacere, asupra căreia — dacă cumva nu sunt și asigurați în aceeași vreme — alții (cei asigurați la societate) au dreptul de a dispune. E și nenaturală această împărțire. Așa bunăoară un asigurat, care plătește o premie (taxă de asigurare) de câteva coroane pe an și a cărui interes pentru bancă e deci de tot minimal, are dreptul de vot în adunările generale, pe când capitalistul, care a semnat părți fundamentale pentru câteva zeci de mii de coroane și care poate și-a investit partea cea mai însemnată din avere în banca de asigurare mutuală, e redus la un rol absolut pasiv și nu poate lua parte la conducerea și administrarea institutului. *Băncile mutuale au însă și un alt inconvenient: asigurații, pentru cazul că din premiile încasate și din rezervele de premii*

existente nu s'ar putea plăti vre-odată toate pagubele societății, pe baza principiului mutualității sunt obligați a contribui încă cu o sumă de premii, care se calculează proporțional cu asigurările lor ca astfel daunele să se poată acoperi pe deplin. E drept acum că în piață numai rar de tot se întâmplă asemenea cazuri, căci taxele de premii și rezervele de obicei ajung pentru acoperirea pagubelor; totuși, posibilitatea ca asigurații să plătească o nouă premie pentru același period de timp atârână totdeauna ca o sabie a lui Damocle deasupra capetelor lor. Din acest motiv lumea se și cam ferește de băncile mutuale. Iată deci de ce stăruim asupra societății pe acții, care e mai potrivită din toate punctele de vedere.

Înainte de toate trebuie să accentuăm încă odată că noi toată banca de asigurare ne-o închipuim ca o mare întreprindere națională, care numai așa va succeda și se va rentă dacă va fi sprijinită de toată Românimea din țară și va avea în special sprijinul oficial al băncilor și al bisericilor noastre. Presupunând acum că din institutele de bani ale noastre numai vre-o 80 ar lua parte la subscrierea de acții, celelalte fie că s'ar codi, fie că n'ar fi în stare s'o facă, avem următorul calcul:

5 bănci să subserie câte K 30,000	K 150,000
5 „ „ „ „ „ 15,000	75,000
5 „ „ „ „ „ 10,000	50,000
10 „ „ „ „ „ 5,000	50,000
10 „ „ „ „ „ 3,000	30,000
iar restul de 45 bănci la olaltă	100,000
	K 455,000

biserica gr. or. și biserică gr. cat.
câte cel puțin . . . K 250,000 = K 500,000
particularii restul de 245.000
la olaltă K 1,200,000

Poate că se va întreba acum cineva că ce interes mare vor avea bisericile noastre, ca să ia parte cu sume atât de considerabile la fondare, când ele, știut este, își au în parte asigurările proprii. De ce să renunțe la ele și la venitul lor? Răspunsul este că vor renunța numai în schimbul unei proviziuni corăspunzătoare, care să înlocuiască veniturile de astăzi, și pe care le-o va acorda banca înființândă pentru materialul ce-l posed de prezent și acela ce-l vor da în viitor și suntem siguri că în chipul acesta bisericile nu vor trage scurta. Dacă în privința asigurărilor bisericesti deja existente nu se va putea ajunge la o înțelegere, acestea s'ar putea eventual reasigura la societatea proiectată.

Fără de ajutorul oficial al bisericilor însă numai cu greu se va putea ajunge la ceva sigur.

Față de această propunere a d-lui Comșa, sprijinită de altfel și de noi și de cele publicate prin „Tribuna“ de d-l A. Demian — „Revista Economică“ revine quasi ca redacție și spune în numărul ei mai nou următoarele:

„În cursul discuției, ce s'a pornit în presa noastră asupra neceității fondării unei societăți de asigurare românești, toți câți și-au spus până acum părerea asupra modalităților de realizare a acestei idei au luat în combinație și sprijinul celor două biserici ale noastre.

Așa d-l Em. Comșa, în articolele publicate în Revista noastră, cari dealcum exprimau părerea sa individuală asupra chestiunii, conțea că cele două biserici să participe la fondarea societății pe acții proiectate, fiecare cel puțin cu câte K 200,000 iar dl V. C. Osvadă așteaptă pentru noua întreprindere din același izvor circa K 200,000; dl A. Demian în fine încă este de părere, că pe lângă bănci, eparhiile să semneze cea mai mare parte a capitalului social și apoi ar veni rândul publicului românesc“.

Este mai presus de orice îndoială, că pentru a asigura înființarea și după aceea propășirea unei întreprinderi atât de complicate și ramificate cum este o societate de asigurare, sprijinul bisericii este indispensabil.

Sprijinul acesta poate fi însă, după părerea noastră, mai mult numai de ordin moral, iar sprijinul material se va restrânge la legăturile de reasigurare cu noua societate, pentru că toți câți conțea și la sprijinul bănesc al bisericii la înființarea societății de asigurare, uită, că încât privește biserică ortodoxă, cer un lucru neadmissibil conform Statutului organic, a legii supreme a acestei biserici.

Paragraful 135 al Statutului organic adevă, precum am accentuat și cu altă ocaziune, normează precis modul de plasare a capitalurilor bisericesti, dispunând: „ca senatul episcopesc să nizuiască pentru neîntârziata elocare fructiferă a banilor disponibili în casa de păstrare sau în hârtii de stat. Elocarea de bani la privați este conceasă numai pe lângă cauziune în realități de preț întreit, întăbulată la locul prim“.

Este deci din capul locului exchisă posibilitatea ca biserică ortodoxă să participe cu capitalurile sale la fondarea societății de asigurare sau a oricărei alte societăți pe acții — fără a comite o fătașă călcare a legii sale fundamentale.

Am ținut a releva acestea, deoparte pentru a ne preciza punctul de vedere și în privința aceasta, și pentru a evita eventuale acuze de inconsecvență, iar de altă parte pentru a arăta că dela bisericile noastre, ca corporații, abia putem aștepta altceva, decât sprijinul moral la fondarea societății de asigurare, iar capitalurile trebuincioase pentru aceasta însemnată întreprindere vor trebui căutate și aflate în altă parte și pe altă cale. Și credem că cercurile noastre normative, cari vor lua în mână afacerea aceasta, vor ști afla calea adevărată pentru acuirea lor.

Ca să avem părerile de seamă expuse până aici și prin gazete, mai ținem să dăm și articolul d-lui Atanasie Demian, funcționar de asigurare publicat în „Tribuna“ din Arad.

„După fiascul care l-am suferit noi românii la institutul de asigurare „Transsylvania“ se pune cu tot dreptul întrebarea, că oare ce este de făcut?”

Este de creat în sânul românismului o instituțiune de acest fel sau nu și dacă da, avem oare prospecte atât din punctul de vedere material cât și al celui moral pentru reușita acestei bănci de asigurare românești?!

Aceste două întrebări sunt semnificative și chiar din punctul de vedere al interesului public ar fi de dorit să se clarifice.

Că este oare de creat o bancă de asigurare românească, îmi permit a vă notifica următoarele:

Adevărat că numai prin un capital considerabil s'ar putea înființa acest institut, cu toate că față de o atare instituțiune sau avere românească întreg publicul românesc ar fi moralmente obligat a să angaja prin sprijinul care îi este cu putință, totuși însă este de pretins, că o atare instituțiune prin care conțezi a-ți asigura viitorul și bătrânețele, să aibă deplină garanție și chiar să poată începe concurența față de cele multe instituțiuni de asigurare.

Nu este permis a uită faptul că banul și garanția este un factor foarte important în comerț și drept aceea, o instituțiune de asigurare românească trebuie să servească atât materialicește, cât și din punctul de vedere moral garanție deplină clienților săi.

După a mea părere, noul institut va fi o societate pe acții cu un capital social de 2—3 milioane de coroane.

Capitalul acesta să nu se pară prea mare. Instituțiunea din chestie ar trebui realizată după modelul instituțiilor englezești, cari sunt într'adevăr baza și mama tuturor băncilor de asigurare. Este știut, că clientul serios înainte de a contractă vre-o afacere de asigurare să informează pe deplin asupra bonității respectivului institut și va căută să se convingă, că oare contractul ce-l va legă cu institutul din chestiune îi va asigura într'adevăr viitorul ori nu.

Deci o instituție românească are să fie întru toate corăspunzătoare așa, că nimenea să nu se îndoiască de garanțele ce oferă institutul.

Mă veți întreba, de unde atâția bani?

Imi permit a vă da răspuns în privința asta, pe scurt răspunsul.

Observ mai întâi de toate, că înființarea unei bănci de asigurare numai în acel caz va fi posibilă, dacă institutele noastre de bani, precum și diecezele gr.-ort. și cele gr.-cat., s'ar obliga a-i da sprijinul lor moral. Înțeleg, că atât băncile ce le avem, cât și eparhiile să semneze cea mai mare parte a capitalului social, când apoi ar veni rândul publicului românesc.

Atât inteligența, cât și țaranul, s'ar decide fără multă șovăire să semneze acțiunile, presupunând că scopul institutului i-se va face cunoscut.

Modalitatea înființării și a punerii în aplicare a unui inst. de asigurare este diferită și s'ar putea mult discuta.

Prosperarea unei bănci de asig. românești depinde dela conducerea corectă a institutului, ceea ce condiționează în primul loc deplină cunoștință și practică de specialitate.

În acest caz rentabilitatea institutului ar fi cât se poate de sigură și de perfectă.

Ca publicul românesc să îmbrățișeze ideea cu interes, ziarele noastre să înceapă o discuție intensivă:

a) asupra necesității de a avea o bancă românească de asigurare;

b) asupra rentabilității acestei întreprinderi comerciale;

c) asupra chemării umane ce are să îndeplinească la noi o astfel de instituție.

La cele publicate de „Coresp.“ din Lugoj tot în „Tribuna“ în chestia băncii de asigurare, ne găsim dispensați să ne oprim. Vorbe late, lipsă de cunoștință în cauză și șovăire ce te supără.

Cu aceste spicuri am avea dar materialul mai de seamă a discuției de până acum.

La discuție ne luăm și noi partea noastră și de aceea în numărul viitor continuăm cu expunerile noastre.

V. C. O.

Evenimentele din Balcani.

Situația creată în Balcani de proclamarea ca Regat independent a Bulgariei cum și evenimentele cari s'au desfășurat tot din incidentul acesta: anexarea Bosniei și Herțegovinei la Monarhia noastră, au stârnit o întreagă hărțuială între puterile cari mai mult sau mai puțin au sau întrețin interese și relații în mult furtunatică peninsula Balcanică.

Dintre toate statele însă, cei cari au pierdut mai mult după întâmplarea acestor precipitate evenimente sunt în primul rând Sârbii și mai apoi Turcii.

În Statul vecin Serbia, lucrurile au ajuns în așa fel încât o puternică lovitură de stat pare inevitabilă: poporul sârb, însuflețit peste măsură, cere războiul; clasa conducătoare, împreună cu Regele, sunt însă de altă părere.

Și din incidentul acesta presa și întreaga opinie publică europeană, are de înregistrat zilnic manifestările disperate ale poporului Sârb.

În Turcia însă, mulțămirea noii organizațiuni interne, lucrurile par a primi o emblemă pur diplomatică. Poporul turc așteaptă semnalul conducătorilor lui.

Și acest semnal care mai întâi și el a așteptat și mai așteaptă încă pronunțarea puterilor hotărâtoare. În astfel de împrejurări, pare a-și fi pierdut răbdarea...

Faptele în Balcani pot să se precipite cu fiecare clipă. Și ele nu pot mira pe nimeni, dacă vor lua o cât de îngrijurătoare față.

De multeori nesocotința și grăbirea cuiva, poate aduce după sine prăbușirea unei temelii durabile. Și evenimentele din Balcani ne pot arăta, ne pot aduce să înțelegem în fiecare zi mai adânc, adevărul acesta neînălăturabil.

Adunarea poporală din Gurariului.

Proiectul de lege despre votul universal al ministrului Andrassy, a pus în mișcare toate popoarele din Ungaria. Nici nu se putea ca, un proiect atât de reacționar și feudalist, să nu enerveze — în o țară așa zisă constituțională — până și cele mai blânde și răbătoare firi. Când confiscarea drepturilor celor mai elementare se săvârșește, dela deputat până la țaran, cu cel mai revoltător cinism, cel mai nou atentat ce-l pregătește acel ministru Andrassy împotriva popoarelor din această țară, nu este o ispravă nouă în felul ei. Regimul coaliționist, care de doi ani de zile suferă de mania perzeuțiilor și volnicilor celor mai nesăbuite, s'ar face nevrednic de numele și originea sa himalaică, dacă n'ar stărui mai departe în păstrarea însușirilor strălucitei rase căreia aparține. Stepele aziatice au fost foarte darnice cu porodițele lui Árpád, aceste daruri le-am simțit în decursul veacurilor, dar nici când nu ne-am înfruptat atât de mult din ele, ca în cei doi ani din urmă, când coaliția cu o dragoste interminabilă ni-le aruncă la picioare. Și iată că tot din această dragoste a răsărit și noua batjocură care vrea să-și zică: *votul universal*. În sfârșit ce să zici, nici nu se putea ca Andrassy să și necinstească numele cu o lege dreaptă și cinstită. Măgarul dacă ar avea glasul priveghitoarei, ar batjocori toată ceata urechiaților. Acest proiect de lege voiește, ca ori care altul, să slujească utopia bolnăvicioasă a ideii de stat, asigurarea egemoniei maghiare și excluderea dela ori-ce drept elementar a tuturor acelora, cari au avut fericirea a nu se trage din deșerturile tibetice. Dar uite cu noi suntem nemulțumiți cu legea, și că noi chiar și țărănimea ungurească. Nemulțămirea a pătruns până în colibele țărănești și se știe că dacă murmurile de protestare au pătruns până aici, nu e de șagă. Aceste proteste vor trebui să elatine tronul subțirelului conte reacționar. Căci glasurile milioanelor de țărani năcăjiți și asupriți, pătrunde până la urechea înaltului Tron, unde știm că sălășluște dreptatea și cinstea.

Țăranii noștri încep să se desmeticească și tot mai lămurit să deslușește în sufletul lor, plin de viforul patimilor, chipul strîmb al cărmuitorilor coaliționisti. Iată că și țăranii din frunțașă comună *Gurariului*, s'au întrunit ieri Duminecă în 18 Oct. a. c. în o măreață adunare, în care au protestat cu energie împotriva noului atentat al guvernului. Și-ți eră mai mare dragul să vezi și să știi, că niște țărani au făcut formalitățile pentru încuviințarea adunării din partea forurilor competente, s'au constituit în birou ei singuri și în fața celor vre-o 800 de ascultători tot doi țărani cuvintează cu o pricepere și însuflețire vrednică de admirat. Iar domnii nu au voit să aibă amestec, pentruca să spulbere aceia acuzație ordinară a guvernanților și a tuturor fițuicelor ungurești, că țărănimea ar trăi foarte fericită în țara aceasta și numai agitatorii fără suflet — domnii români — sunt nemulțămiiți. Și astfel țaranul *Ilie P. Brad*, ca președinte al adunării, arată scopul întrunirii, dreptul țăranilor de a-și spune durerile și nemulțămirea față de orice proiect de lege și acum în special față de al Măriei Sale feudalistul Andrassy, dând cuvântul țaranului *Ilie Brad-Crețu*. Acest țaran vorbește minunat despre proiectul lui Andrassy. Țărănimea ascultătoare eră deplin lămurită prin explicările tovarășului lor și au înțeles foarte bine nedreptatea ce să săvârșește față de noi, mai ales prin comparațiile plastice, reușite ale vorbitorului Brad-Crețu. Strigătele de protestare curgeau după fiecare frază rostită. De încheiere, vorbitorul spune că inițiatorul legii este Majestatea Sa Împăratul și Regele, care însă voiește o lege dreaptă și nu cum o plănuiește ministrul. Propune deci trimiterea unei telegrame, pe care între sgomo-

toase aclamări la adresa bunului domnitor, o primesc cu mare însuflețire. Descrie apoi activitatea deputaților noștri și propune trimiterea unei adrese de aderență, prin care le votează încredere, și a unei adrese către cameră pentru introducerea nefalsificată a votului universal egal și secret. Aceste adrese produc asemenea o însuflețire deosebită în sufletul țăranilor. Cu acestea terminând priceputul vorbitor, președintele încheie adunarea. Se subscriu adresele de președinte și notarul țaran Ion R. Cădea și se trimit la locurile competente, apoi mulțimea se împrăștie bucuroasă de învățăturile culese. Firește, împănății lui Andrassy erau inevitabili. Doisprezece jandarmi înarmați până în dinți au sosit dela Sibiu, pentruca nu cumva țăranii noștri să ia cu asalt pe vrednicul lor stăpân. Țăranii noștri însă sunt cu mult mai cumiți decât proiectul de lege și au făcut o minunată școală politică. Și e regretabil că conducătorii satelor noastre din toate părțile țării, nu caută să facă această școală prin adunările populare din care avem un imens folos. La adunare a luat parte și inimosul notar pensionar din Săliște N. Hențu.

ȘTIRI.

Rugăm din nou, cu stăruință, pe toți abonații noștri, cari mai sunt în întârziere cu plata abonamentului, să binevoiască a ne achita sumele ce dătoresc. Avem să întâmpinăm greutăți materiale mari, încât nu putem da revista nimănui gratuit și vom fi siliți a suspenda trimiterea „Ț. N.“ la toți ceice nu vor achita abonamentul în termen de 14 zile.

În acelaș timp mulțumim abonaților noștri cari au răspuns rugămintii noastre trimițându-ne abonamentul.

Adm. rev. „Țara Noastră“.

Rectificăm cu plăcere știrea dată de noi cu privire la alegerea d-lui *Alexiu Onițiu*, jude reg. în pens. de membru în direcțiunea băncii Transilvania. După informația primită ulterior, alegerea d-lui Onițiu s'a făcut fără știrea și învoirea D-sale. Astfel d-l Onițiu s'a grăbit să-și prezinte demisia din acest post. În fața acestor împrejurări regretăm rândurile publicate în numărul nostru trecut la adresa d-lui Onițiu, pe care l-am apreciat totdeauna ca pe unul din oamenii noștri cu frumoase însușiri în trecutul lor.

Faptă tâlhărească. Prin un pericol care putea să aibă urmări fatale a trecut zilele aceste d-l Octavian Goga. Intorcându-se Dumineca trecută împreună cu soția dela adunarea poporală din Rășinari pela 7 oare seara un necunoscut a tras un foc de pușcă asupra trăsorei. Glonțul a trecut peste capul d-nei Goga în nemijlocită apropiere. Cine a fost autorul acestei fapte mizerabile cu totul neobișnuite, nu se știe. Poliția a pornit cercetări, dar fără rezultat și astfel va rămâne probabil necunoscut imbecilul care a plănuit această faptă mișelească.

Cum își petrec domnii! Ca să își facă punte de trecere către tabăra guvernului, deputatul țării Oltului a invitat pe președintele Camerei ungare la o vânătoare de urși în munții Făgărașului. Președintele Justh, cum ni-se scrie a sosit Vineri dimineața la 3/16 Octomvrie cu un tren special la Făgăraș unde eră așteptat de ficiorul popi din Voila și de alți notabili.

Bineventări n'au fost.

Justh a luat loc în trăsura deputatului Șerban — trasă de 5 cai și mănăta de 2 vizitii împănăți în roșu, și și-a făcut intrarea în capitala lui Radu Negru — unde a luat un dejun bogat — și de aci apoi a plecat la Șinca veche.

Carăle cu butoaiele de beutură încărcate cu de-ale mănării se n'țelege că nu puteau lipsi. În Șinca veche — o primire rece — și mută

din partea poporului. Cine să se și gândească la popor, când acei erau notarii, silvicultorii și lăutarul Ilie adus din Recea, care a scârțâit din o diplă stricată și cu o gură nespălată seara întregă. Dimineața suita cea mare a voivodului țării Oltului întregită cu prefectul și cu gonacii au plecat spre munți călări și în trăsuri — cum li-se potrivise domnilor.

Se zice că un domn mai greu, pentru care nu s'a găsit cal să îl poată duce în spinare, — a rămas de astă-dată acasă din suită.

Altecum, nu putea lipsi, cum n'a lipsit la instalarea fișpanului din Deva și la primirea lui Tisza în Oșorheiu, când oulele clocite au avut rolul lor deosebit. Țara Oltului este mai bogată cu un eveniment și desigur că are să urmeze pentru popor ploaie de binefacere pentru urșii și porcii impușcați.

La reprezentațiile teatrale date în sala palatului Asociațiunii, din localitate, Duminecă și Marți de către artiștii Agatha Bărsescu și C. G. Radovici, a azistat tot selectul Românesc din Sibiu.

Marea noastră tragediană, cu toată insuficiența „scenică“ de aici, ne-a oglindit totuși, cu întreaga lor măreție de simțuri și de patimi, cu întreaga lor sbuciumare și durere, cu întregile lor adâncuri și lumini, sufletele mari ale rolurilor susținute.

D-l Radovici, mai puțin decât o glorie și mai mult decât un „actor“, — s'a dovedit mai ales în Othelo.

Nici d-l Enescu, diletant, care s'a îmbrăcat în sufletul lui Iago, n'a fost mai prejos de o critică serioasă.

S'au jucat scene din piesele: Medea, Phedra, Othelo, Hero și Leandro, Sapho și Fiul Pădurilor.

La a doua reprezentație succesul a fost desigur și al d-nei Veturia Triteanu... Și dacă buchetul de flori ce i-s'a dat acestui mare element de operă, constituie o mulțumire pentru cântăreață, — desigur pentru noi Români, vocea d-nei Triteanu, constituie o îndoită mulțumire: aceea de-a păstra între noi o glorie a muzicii. *M.*

Sibiulul, ca și toate comunele învecinate ținutului nostru, în cari s'au ținut adunări populare Dumineca trecută, a dat dovadă de multă însuflețire. Din o corespondență primită dela un amic al nostru, citim lucruri de toată lauda și cari ne edifică tot mai mult în credința noastră că *poporul Românesc dela sate a început să-și priceapă rostul lui.*

Convocare. Despărțământul Reghinului, aparținător reuniunii învățătorilor gr. cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș, în înțelesul statutelor sale și conform concluzului luat în adunarea precedentă, își va țineă *adunarea generală de toamnă* la 2 Noemvrie st. n. a. c. în comuna Petele (Petelea) la care adunare, onorații domni preoți ca directori școlastici, membrii fondatori, ordinari și ajutători, precum și toți aceia cărora le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați.

În jurul expoziției de copii. Din partea d-lui Victor Tordășianu, neobositul secretar al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“, primim programa viitoarei expoziții de copii, ce se va țineă la 14 Oct. st. v. în comuna Poiana.

Programa spune că expoziția se va țineă în sala școlii „din deal“ și că va avea loc dela ora 11 și până la 2 p. m. Copiii primiți spre premiere vor fi numai dela vârsta de 1 până la 4 ani, — aceasta în vederea marelui număr de copii aflători în această comună.

Programa mai spune că se vor distribui 30 premii, în valoare de 150 cor. La aceste concurse Reuniunea agricolă cu 50 cor.; Comuna

politică Poiana cu 25 cor.; Institutul de credit și economii „Mielul“ din Poiana cu 50 cor. și Institutul de credit și economii „Mărgineana“ din Poiana cu 25 cor. Premiile se impart în grupe.

Inrudirea turco-maghiară. Ziarul „Millet“ publică pe pagina întâi portretul lui Szapolyai János, ultimul rege național al Ungurilor. Același ziar publică un articol al profesorului Ahmed Refie, de la școala militară, în care preamărește originea comună a Turcilor și a Ungurilor și aduce aminte Ungurilor că Turcii au redat lui Szapolyai coroana sfântă, care ajunsese în mâna Nemților. Apelează deci la Unguri să fie recunoscători.

În chestia liniei ferate orientale. Germania și Austro-Ungaria au trimis guvernului bulgar o notă, prin care îi pune în vedere să tranșeze cât mai în grabă chestia liniei ferate orientale.

Un manifest revoluționar în Bosnia. Autoritățile au confiscat la Avtaț, la granița Herțegovinei, un manifest pe care principele Muntenegrului l-a adresat poporului din Bosnia și Herțegovina. Manifestul îndeamnă pe popor să nu primească cu nici un preț dominația străină.

Limbă oficială în Bosnia. O chestiune, asupra căreia abia s'a putut ajunge la o înțelegere, a fost chestia limbei oficiale în provinciile anexate. Ungurii au voit cu orice preț ca limba maghiară să fie introdusă în administrația și justiția Bosniei. În urma protestului Croaților însă, ca limbă oficială a fost decretată cea croato-sârbă.

Cai rusești pentru armata turcească. Se vestește din Constantinopol, că trupele turcești au pornit spre hotară.

Zilele acestea se așteaptă sosirea a 4500 de cai din Rusia.

Trupe la granița Serbiei. Se vestește din Niș, că din garnizoana de acolo a plecat un regiment de infanterie, spre a apăra podurile și trecătorile dinspre Bosnia și Herțegovina. E mare teamă ca armata austriacă să nu năvălească pe neașteptate în Serbia.

Mobilizarea armatei turcești. Agenția „Havas“ află din Constantinopol că guvernul a ordonat mobilizarea corpului de armată din Anatolia.

Pentru economii nenorociți de pe Valea Hărtibaciului. La apelul pentru ajutorarea economilor noștri nenorociți prin grindină au binevoit, a dăru I P. S. Sa d-l Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu 100 cor., P. C. Sa d-l Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit și vicar arhiepiscopesc 10 cor., Pant. Luceța, prezid. Reuniunii agricole 5 cor., Vic. Tordășianu, secret. Reuniunii agricole 2 cor., Dr. Ioan Fruma, avocat 10 cor., Dr. Ilie Beu, medic 5 cor., Dr. Vasile Dan de Apșa, avocat 2 cor., Petru Drăgoiu, cursor consist., 1 cor., Ioan de Preda, fiscal consistorial, Dr. Lucian Borcea, adv., Al. Lebu, mare proprietar, Dr. Liviu de Lemeny, avocat, fiecare câte 10 cor., Th. Ciurecu, Dem. Comșa, prof. sem., fiecare câte 5 cor., Petru Ciora, cassarul Reun. agr., Dr. Alex. Vasilie, adv., G. Stănese, inv. pens. (Gușterița), Eremie Purece, fabricant de casse Wertheim, Dr. Aur. Crăciunescu, prof. sem., fiecare câte 2 cor., Dem. Cunțan, Dr. Vasile Stan și Tim. Popovici, prof. sem., fiecare câte 1 cor. Suma încursă e de 198 cor.

„Biblioteca copiilor“. A apărut și am primit la redacție numărul IV din „Biblioteca Copiilor și a Tinerimii“, publicată de D-na Adelina Olteanu-Maior. Și acest volum, legat în pânză roșie, e alcătuit cu multă pricepere pentru trebuințele și preocupările copiilor și a tinerimii, coprinzând povestiri, povești și piese de teatru scrise pe înțelesul celor cărora sunt dedicate. Volumul, împodobit cu 13 ilustrații, costă 1 cor. + 20 fil. porto și se poate comanda dela adm. revistei „Luceafărul“ (Sibiu, Nagyszeben, Schewisg. 7), de unde se pot comanda și celelalte trei volume ale acestei Biblioteci folositoare (fiecare volum e legat în pânză roșie și costă câte 1 cor. + 20 fil. porto).

Volumele aceste alcătuiesc cel mai frumos și potrivit dar de Crăciun. Ceice comandă toate patru volumele deodată, le primesc franco, trimițând înainte prețul lor de 4 cor.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399 l. cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,
edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului, scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului: 95.816.412 — coroane.	Capitaluri asigurate asupra vieții: 9.882.454 — coroane.
--	--

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii **4.484.278-83 coroane,**
pentru capitaluri asigurate pe viață **4.028.113-12 coroane.**

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.